

Onderzoeksopzet De Voorste Venne

1. Aanleiding

Enige tijd geleden is de rekenkamer gestart met haar oriëntatie op een interessant en actueel onderwerp voor een nieuw onderzoek. Al snel in deze oriëntatie kwam De Voorste Venne naar voren. Tijdens het ‘rondje fractiegesprekken’, eind vorig jaar, werd dit onderwerp genoemd en ook de rekenkamer heeft de afgelopen jaar de besluitvorming over De Voorste Venne met de nodige belangstelling gevolgd. De vraag die hierin duidelijk naar voren kwam, is “is een duurzame positieve exploitatie van De Voorste Venne nu en in de toekomst haalbaar rekening houdend met een gelijkblijvende (geïndexeerde) subsidie?”

Een eerdere versie van deze onderzoeksopzet is met een klankbordgroep uit de raad op 21 september jl. besproken. Deze sessie leverde instemming met de onderzoeksopzet op. En nog extra input en tips voor de uitvoering van het onderzoek.

2. De Voorste Venne

In 1972 is het gebouw dat nu bekend is als De Voorste Venne gebouwd als tentoonstellingszaal voor oldtimers. Sinds medio 1990 wordt het gebouw voor het grootste gedeelte gebruikt door Cultureel Centrum De Voorste Venne en vanaf 2007 volgen verschillende pogingen om het complex te revitaliseren. In 2013 stelt de gemeenteraad als doel om De Voorste Venne te laten uitgroeien tot hét centrum voor kunst en cultuur van de gemeente Heusden. Hierna volgt een periode tot nu waarin diverse onderzoeken zijn verricht en gemeentelijke besluiten zijn genomen om dit doel te bereiken. In deze jaren zijn ook diverse verbouwingen uitgevoerd en momenteel wordt het gebouw wederom aangepast voor de inhuizing van de bibliotheek. De Stichting De Voorste Venne, sinds 2015 optredend als de beheerder van De Voorste Venne, is het echter nog niet gelukt om te komen tot een duurzaam sluitende exploitatie en er was meermalen, buiten de jaarlijkse subsidie, een extra bijdrage vanuit de gemeente nodig om de boeken sluitend te krijgen. De vraag die dan ook steeds vaker rijst is of het überhaupt mogelijk is om binnen de huidige kaders (subsidiering, vergunningen, gebouwelijk incl. duurzaamheid, beleidsinhoudelijk, financieel, exploitatie, etc.) te komen tot duurzaam zwarte cijfers. En daaraan gekoppeld de vraag of alle relevante kaders voldoende zijn/worden betrokken in de gemeentelijke besluitvorming over De Voorste Venne.

Overigens, de Stichting De Voorste Venne lijkt te verwachten dat de duurzame positieve exploitatie binnenkort al werkelijkheid is. Volgens het Brabants Dagblad heeft de voorzitter van de Stichting De Voorste Venne, Tamara Veldkamp in een interview op 14 juni 2023 aangekondigd dat ze de gemeente gaat voorstellen om de jaarlijkse subsidie de komende jaren te gaan afbouwen.

3. Overwegingen ten behoeve van de vraagstelling

Om vast te kunnen stellen of (de besluitvorming omtrent) De Voorste Venne voor de rekenkamer een onderzoeksonderwerp zou kunnen zijn, heeft zij ter plaatse een oriënterend gesprek gevoerd met de directeur van De Voorste Venne en vervolgens met betrokken ambtenaren.

Daarnaast is een tijdlijn opgesteld van de ontwikkelingen sinds de start in 1972. Hieruit zijn voor de rekenkamer een aantal conclusies gekomen:

- De problematiek van (en de besluitvorming over) De Voorste Venne is een zeer interessant, relevant en actueel onderwerp voor onderzoek door de rekenkamer. De gemeentelijke betrokkenheid gaat gepaard met inzet van veel middelen en een door de jaren heen steeds terugkerend debat over de omvang daarvan en de rol en betekenis van De Voorste Venne in het lokale maatschappelijk leven.
- Het is voor de rekenkamer nog onduidelijk hoe haalbaar de aannahme van het bestuur van de Stichting De Voorste Venne is dat de exploitatie voor de toekomst dusdanig positief is dat de subsidie kan worden afgebouwd en er dus ook naast de subsidie niet nog additionele bijdragen door de gemeente nodig zijn. En wat hiervan de eventuele gevolgen zijn voor de subsidiering aan andere gebruikers van De Voorste Venne, zoals de bibliotheek.
- De complexiteit en vooral de potentiële omvang van het object van onderzoek is aanzienlijk omdat het veel aspecten behelst (subsidiering, vergunningen, gebouwelijk incl. duurzaamheid, beleidsinhoudelijk, financieel, exploitatie, etc.). Dit maakt dat het risico aanzienlijk is dat het onderzoek niet meteen tot de kern komt; een gefaseerde aanpak is daarom nodig. Wij verwachten namelijk dat met name de gebouwelijke kant (bv. de onderhouds- en duurzaamheidsopgave) nog een verdiepingsslag zou kunnen krijgen, als de gegevens daarover niet beschikbaar of actueel meer zijn.
- Voor (een deel van) het onderzoek is daarom waarschijnlijk externe expertise benodigd.

Uiteindelijk beoogt het rekenkameronderzoek naar De Voorste Venne op basis van een gedegen analyse van de historie en de actuele situatie inzicht te geven in de factoren die de ontwikkeling en de toekomst van de instelling bepalen; alsmede de mate waarin de gemeente die kan sturen en wegen bij haar besluitvorming. Conclusies en aanbevelingen van het onderzoek zijn primair gericht op het (beter) faciliteren van raad en college bij besluitvorming over De Voorste Venne.

4. Centrale vraagstelling

1. Wat zijn de relevante factoren die de ontwikkeling en de toekomst van De Voorste Venne bepalen, tegen het licht van de gewenste functie van het gebouw en wat is de invloed van deze factoren op de huidige situatie?
2. Onder welke condities is een duurzame exploitatie van De Voorste Venne mogelijk, en welke rol heeft de gemeente daarbij?

5. Aanpak van het onderzoek, plus deelvragen

Het onderzoek richt zich *vooral* op de volgende, deels eerder genoemde aspecten/onderzoeks(deel)vragen:

1. De planontwikkeling en besluitvorming rondom de Voorste Venne is – eufemistisch uitgedrukt – zeer divers en complex, met verschillende uitkomsten op verschillende momenten. Welke conclusies en leerervaringen zijn te trekken uit de besluitvormingsprocessen van de gemeente, vanaf 2014?
2. Welke verwachtingen hebben de gemeente en de Stichting De Voorste Venne over het gebouw en zijn mogelijkheden/functies?
3. Hoe zag de exploitatie van Stichting De Voorste Venne er de afgelopen jaren uit, wat waren de (grote) problemen? Wat is, op basis van het voorgaande, het kwalitatieve oordeel over de meest recente meerjarenbegroting?
4. Hoe is het beeld van de huidige bezettingscijfers van de diverse ruimtes, welke verwachtingen zijn er t.a.v. het toekomstig gebruik en is er sprake van een optimaal gebruik van de ruimtes?
5. Is de onderhouds- en duurzaamheidsopgave van De Voorste Venne voldoende in beeld? Zo nee, breng die in beeld. Wat zijn de daaruit resulterende kosten, en hoe zijn die financieerbaar?
6. Wat zegt het subsidie-, cultuur- en vastgoedbeleid van de gemeente over De Voorste Venne en haar huurders en gebruikers, ook als de omstandigheden wijzigen (bijv. hogere energiekosten, meer/minder leden/bezoekers)? N.b. beleid t.a.v. alle gebruikers van De Voorste Venne.
7. In hoeverre is het (huidige dan wel voorgenomen) vergunningenbeleid t.a.v. de horeca en Stichting De Voorste Venne strijdig dan wel aanvullend/ondersteunend aan elkaar?; en wat kunnen daarvan de gevolgen zijn voor de toekomstige exploitatie?
8. Is er sprake van samenhang tussen de voornoemde beleidsfactoren (is er sprake van integrale besluitvorming door de gemeente)?
9. Wat zijn de omgevingsfactoren die de ontwikkelingskansen van De Voorste Venne bepalen (hierbij gaat het m.n. om de aanwezigheid en het aanbod van andere culturele voorzieningen binnen Heusden en in de regio)?
10. Hoe ziet de organisatiestructuur van De Voorste Venne eruit? Hoe is de governance geregeld en wat zijn hier de voor- en nadelen van voor de gemeente?
11. Zijn er – in het licht van verbetering van de exploitatie en om beleidsinhoudelijke redenen – voordelen te behalen bij verdergaande samenwerking, c.q. clustering van functies, c.q. samenvoeging van de stichting De Voorste Venne met die van de hoofdhuurders?

Het onderzoek zal plm. een half jaar duren.

Onderzoeksmethoden:

1. Documentenonderzoek
2. Interviews met betrokken portefeuillehouders
3. Interview met directie/bestuur van De Voorste Venne
4. Interviews met ambtenaren op het gebied van cultuur, subsidies, gebouwenbeheer, financiën, etc.
5. Groepsgesprek met raadsleden
6. Interview met de hoofdhouders/gebruikers van De Voorste Venne

Rekenkamer Heusden / 6 november 2023 (*gewijzigde versie*)